

den (Handel. 1:5) en de kracht des Heiligen Geestes ontvangen, die over hen komen zou, tengevolge waarvan zij Christus' getuigen zouden worden, zoo te Jeruzalem, als in geheel Judea en Samaria en tot aan het uiterste der aarde (Handel. 1:8); opdat zij overeenkomstig het doopsbevel, heengaande, alle volkeren zouden onderwijzen en hen zouden leeren onderhouden alles, wat Christus hun geboden had. Een taak, zeker te zwaar voor zulke zwakke schouwers, wanneer zij zich niet mochten overtuigd houden van de vervulling der belofte: „Ziet, Ik ben met u allen al de dagen tot de voleinding der wereld.“ (Mattheus 28:19, 20). Ten volle dus Zijn eigen regiment handhavende, wil Hij op aarde menschen gebruiken om het uit te oefenen. Hij bindt hen volstrekt aan Zijn ordonnantien en belooft hun daarbij de leiding des Heiligen Geestes.

De aanwijzing der menschen, welke in Zijn dienst zouden arbeiden, geschiedde bij Zijn omwandeling op aarde door Hemzelf. Niet alleen met het oog op den onmiddellijken arbeid, hun opgedragen, doch ook op de toekomst, want de Heere Jezus sprak van Zijne apostelen als van degenen, die door Hem in de wereld waren gezonden, gelijkertijds de Vader Hemzelf in de wereld had gezonden, en Hij had niet alleen voor dezen, maar ook voor degenen, die door hun woord in Hem gelooven zouden (Joh. 17:18, 20). Hij had daarbij reeds het oog op Zijn Kerk, toen Hij Simon Bar-Jona Petrus noemde en hem de sleutelen van het koninkrijk der hemelen gaf, met de belofte, dat zoo wat deze zou binden op de aarde in de hemelen gebonden zou zijn en wat deze onbinden zou op de aarde in de hemelen onbonden zou zijn (Matth. 16:19); eene gedachte, die aan den Pausachyond door Hem nog geaccentueerd werd en in verband gebracht met de werking des Heiligen Geestes, toen Hij sprak in den kring Zijner discipelen: „Gelijkertijds Mij de Vader gezonden heeft, zend Ik ook u allen“; toen Hij op hen blies en tot hen zeide: „Ontvangt den Heiligen Geest, zoo gij iemands zonden vergeeft, dien worden zij vergeven; zoo gij iemands zonden houdt, dien zijn zij gehouden.“ (Joh. 20:21-23). Deze sleutelmacht wordt aan de gemeente in haar geheel toevertrouwd, niet aan enkelen uit haar midden of een zekeren cirkel; de georganiseerde ecclesia heeft haar uit te oefenen, in gehoorzaamheid aan de hemelsche openbaring. Zou ze naar eigen inzicht te werk gaan, haar daden waren ijdel machtsvertoon; houdt ze zich aan Gods inzettingen, dan leeft ze in de schoonste harmonie met den hemel en oefent zij op aarde de meest wonderbare macht.

Intusschen staat op den voorgrond, dat wie ook na Jezus' hemelvaart de menschen aanwijze van wie leiding in Zijn Kerk zal uitgaan, dezulken steeds al hun gezag en macht niet ontleenen aan degenen, die deze aanwijzing doen, doch alleen aan den Christus Zelf. Want „Dezelfde heeft gegeven sommigen tot apostelen, en sommigen tot profeten, en sommigen tot evangelisten, en sommigen tot herders en leeraars“ (Eph. 4:11), en „God heeft er sommigen in de gemeente gesteld, ten eerste apostelen, ten tweede profeten, ten derde leeraars, daarna krachten, daarna gaven der gezondmakingen, behulpzels, regeringen, menigerlei talen“ (1 Cor. 12:28). Hieruit blijkt duidelijk, dat het ambtelijk gezag geenszins ontleend wordt aan degenen, die de personen aanwijzen bij welke het zal berusten, maar dat steeds God de Heere de eenige lastgever is, die door den Christus Zijn Kerk regeert en aan alle ambtsdragers hun autoriteit verleent.

De M.

UIT DE SCHRIFT.

Wandelen met God.

Henoch dan wandelde met God.
Gen. 5:24.

Ja, dat is wel onze groote schuld tegenover de Schrift geweest, dat we om het woord, dat zij van Henoch ons bewaard heeft, een streep hebben getrokken van een kleur, die toch voor alles zacht moest zijn; dat we het niet anders meenden te kunnen voordragen, dan met zachte stem en getemperd geluid en ingehouden gebaar. We hebben elkander verteld, dat het allen reuzen waren op de aarde en dat het alles reusachtig was in dien ijeren tijd van den zevenden van Adam; doch temidden van al dat reusachtige vonden wij dan dit teederlieflijke, dit zachte woord van Henoch, die met God wandelde. De kluitenaar in gebod verzonken, doet de deur niet open voor de titanenworsteling daarbuiten en de vechterende giganten vinden zij het te onaanzienlijk om ze open te breken?

O, dachten we, dat is een uitspraak die wel past voor een fluweelen wandtekt, doch die we niet op vliegende vaandels harduren zouden om ze den strijd in te dragen en het gevoel. Henoch, en die wandelend met God, we meenden hem wel in de binnenkamer, wel in het blyvertrek, doch niet in het harde leven, niet in het publiek getuigen, niet in den storm en het onweer te kunnen zien en volgen.

Henoch wandelde met God. Ja, we hebben daarbij gedacht aan mystieke vervoering; aan teeder, heilig leven, ver van die booze, slechte wereld; aan de stilte, en de contemplatie. We hebben ons den man gekleed gezien in het gewaad van een heilige, die

in strakke onthouding door de wereld ging, als een stille en stillende beklemming, als hij dan nog er gezien werd.

Henoch wandelde met God. En dus hebben wij geloofd, dat in zijn dagen wel de stormen konden lozen, en de winden waaien, maar dat toch Henoch kon vinden die paradijsstemming, waarbij, zonder rumoer, God zich vinden laat in zachte avondkoele gelijk in het oude paradijs, en in rustlozen avondwind. Henoch — hij had op eenen berg alleen en Henoch vond er meer dan één, waar hij wel hoog kon klimmen, om God alleen te vinden. Hem wil geen wereld achterna, al waar hij ga of sta of oot zijn oogen sta. En rijk als hij en is er geen, die nood heeft en wel vragen kan, die pijn heeft, doch ook klagen kan, hoe zeer het doet. God leert hem zelf, hoe dat hij bidden moet...

Hebben wij zoo niet Henoch gedacht?

* * *

Maar — Wandelen met God — o, dat is toch heel wat anders. Of, het is meer.

Het is dat ook wel; maar het gaat daarin niet op. Wandelen met God — dat is: wandelen met een verterend vuur; wandelen met verslindenden fier; wandelen in de geweldigheden, die er zijn van rondom, en zich niet grijpen laten.

Wandelen met God — dat is: wandelen met de Alzijdigheid, die elke zijde van haar verschijningsvorm volle aandacht waardig keurt; dat is: duizend wegen zien, die alle moeten afgewandeld worden tot in het eindeloze toe; dat is: denken in God zien, die elkaar schijnen op te heffen en toch elkander eeuwig ondersteunen; dat is: werken Gods aanschouwen, die in tegenstrijdigheid elkaar schijnen te verteren en toch in en met elkander de historie vol maken van eeuwigheid. Het is leven uit contrasten, branden van de tegenstrijdigheid der gedachten; het is oogen hebben van schieren en van vuren (Op. 4^e) en weten, dat geen oot men diep mag doen; het is vleugelen hebben om de oogen te bedekken, die toch moeten zien; vleugelen om de voeten te bedekken, die toch rap moeten zijn tot dienst, vleugelen om te vliegen en toch te zeggen in de attentie van het attentieve leven: merk op, mijn ziel, wat antwoordt God u geeft (Jes. 6).

Wandelen met God — dat is: even veel aandacht wijden aan Zijn oordeel als aan Zijn liefde; even krachtig den hemel als de hel zien; evenzeer trekken als af stooten; evenveel geduld hebben in laankmoedigheid als haastig zijn tot het verwerpende woord; even afhankelijk zijn als vrijwilig; even sterk met de zwakken willen ontvangen als met de sterken willen geven; niet minder aanroepen Gods naam, als dien naam uitroepen; de diepte niet alleen, doch de breedte ook afzoeken en alle hoogte daartoe; het is: in natuur de genade zien en in de genade de natuur; het is stilte en rumoer; het is contemplatie en praktijk; het is dogma en mystiek; het is storm en windsuizeling beide aanhooren en in afgronden, die loeien, niet minder God vinden dan in het suizen van een zachte stilte.

Als Elia het wandelen met God vergeet, dan komt God hem tegen niet in storm, onweer en beving, maar wel in zachte stilte. Want die eenzijdigheid is nu noodig, voorzover hij iets in Gods werk heeft voorbijgezien.

Doch als Henoch met God waarlijk wandelt, dan komt God hem tegen en in den storm, en in het vuur, en in de beving, en in de zachte stilte. Dan is er de alzijdigheid, die hem radeloos maakt in een onophoudelijk wijsheidslichten, en die hem verheugt met beving.

* * *

En daarom is Henoch niet voor den man der mystiek, noch voor den christen der praktijk, noch voor den mensch van het intellect heengegaan. Hij is voor die allen. Want de teedere vroomheid van de lijn van Seth bloeit niet alleen in hem; hij komt ook tot zijn wereld en staat profeteerend onder haar (Judas 14), en ziet ook de ontwikkeling der dingen komen tot het oordeel toe.

En daarom is Henoch niet de man, die de genade offert aan de natuur, want hij noemt als de zevende van Adam in de heilige lijn positie tegenover dien zevende van Adam in de lijn der zonde: Lamech. Doch evenmin offert hij de natuur aan de genade: heeft hij zijn zoon niet gehad en juist in dien zoon en met dien zoon zijn God te betor gevonden? (Gen. 5:24.)

En daarom is Henoch niet de man die het verbond verwaarloost, want als rondom de zonen der vromen afvallen, dan maakt zijn kind hem werkzaam tot God, en na diens geboorte wandelt hij met God; doch evenmin maakt hij van het verbond een reden om de persoonlijke verantwoordelijkheid weg te redeneeren; hij profeteert immers tot hen, die wel in de gemeente, doch niet van haar zijn, dat het oordeel komt? (Judas 14:12, Gen. 6.)

En daarom is Henoch de man van het objectieve Woord, die profeteert, doch ook van het subjectieve getuigenis (Hebr. 11:5); de mensch, die spreekt, maar ook hoort; die de toekomst reeds ziet in het heden als hij van Gods toekomstig verschijnen zegt. God is gekomen (Judas 14). Doch die ook het heden beëindigt naar Gods toekomst en zoo tot bekeering roept.

* * *

Zoo heeft God voor Henoch niet een paradijshefje geplant te midden van een stormbewogen wereld om daar eenzaam met God gemeenzaam te vergeten de plaats waar hij leefde en den dag van zijn jaar. Slechts haastige Petrusen en betraande Maria's willen zeggen: Rabbi, Rabbouni, laat ons hier tabernakelen maken,

en de anderen vergeten, want het is ons zoo goed. Henoch staat midden in zijn tijd; hij draagt de antithese in zich, die in hem zich toespijst tegenover dien anderen zevende van Adam; hij heeft niet met God gewandeld door Hem te hooren aan de avondkoele, doch toen de stormen loelden, toen het oordeel dreigde, toen de hemel reeds wrak riep, toen heeft hij met God gewandeld, dat in den tijd bekeert en de eeuwigheid ook. Want wandelen met God, dat is wandelen met Een, die nooit stilstaat of op Zijn schreden keert.

Zoo is Henoch ons de man, die voor den vloed ons predikt, dat de eenzijdigheid zich het oordeel eet en drinkt, doch dat de Alzijdige God ons in het gaaude leven opvoert tot Zijn getuigen. Hij zegt ons, dat met God wandelen niet is voor de oogenblikken van ons lievelingsheid, waarin we onze eenzijdigheid vieren, doch voor de uren van schokkende ontdekking, van dieper indringen, van hooger opbeuren, van breder niddagen.

Met God wandelen — dat is de vroudevolle smart van het brandende hart; en wie in die wandeling tot stilstand even komt, — want hij is mensch —, die zal zeggen:

Van uw zoelen honger weet ik
Jaren lang mijn maal beroid...

Maar voor hij zou willen vastleggen dat anders.

Van uw gouden wanhoop leed ik
De eindeloze heerlijkheid.

zal hij opstaan en tot zijn Vader gaan en wederom met Hem wandelen en hopen en weten en berusten en jachten, en niet weten wat hij meer was: zoon of hurling; die mocht of die moest.

Maar getrokken zal hij wandelen. En vertoerd zal hij opteren. Zelf aan de wanhoop toe, zal hij sterk en sterkend zijn in geloof. Hij zal de groote ergernis zijn en de levende dwaasheid. En hij zal wandelen met een verterend vuur en in groote smarten zijn om de groote Vreugde.

K. SCHILDER.

KERKELIJK LEVEN.

Mannelijk Christendom.

VIII (Slot).

Dr M. van Rhijn, een van de invloedrijkste jongere Ethischen, schreef een brochure: „Heelkundige Orthodoe“, waarin hij de leuze van een „mannelijk christendom“ opheft.

Hij beschuldigt daarin Schleiermacher en het Pietisme, dat zij het christendom hebben vervrouwelijkt.

Door dit vrouwelijk Christendom heeft de kerk, volgens hem, groot-industrie, arbeiders en geslachten van zich vervreemd. Hij hoort steeds sterker roepen om mannelijk Christendom.

Hij zijn nadere ontleding van het mannelijk Christendom brengt Dr v. R. drie momenten naar voren: vooruitzien, luisteren, volgen. Hij laat echter de hand aan het verleden slap hangen, schakelt de Schrift als beoordelingsmaatstaf uit en leest geen nadruk op het gebod. In dit alles is het Gerdie-meerde christendom mannelijker dan het mannelijk christendom, dat Dr v. R. zich construeerde.

In het kerkelijk leven moet het mannelijk christendom volgens hem zich o.m. daarin openbaren, dat de theoloog minder de broeders naar de oogen ziet en meer de vruchten van het historisch-kritisch onderzoek aan de gemeentelijke markt brengt. Ook daarin, dat meer werk wordt gemaakt van de jeugd en deze arbeid werd opgedragen aan predikanten, die zich hierna speciaal wijden.

Op wetenschappelijk terrein zal men meer a fond moeten doormaken, wat in het buitenland de theologie bezighoudt.

Na het forsche geluid, waarin Dr v. R. zijn eisch van een mannelijk christendom over de hoofden van onze vaderlandsche theologen uitstootte, klinkt het program, door hem ontwikkeld, als het stemmen van een viool.

Negatief, in zijn positie kiezen tegenover Schleiermacher en de theologie, welke van hem afhankelijk is, stond Dr v. R. sterk.

Maar de positieve uitwerking van zijn gedachten bracht ontuchtering.

De drie kenmerken, die hij aan het mannelijk christendom toeschreef: vooruitzien, luisteren, volgen, worden in hun algemeenheid door iedere richting in het christendom aanvaard.

En tegen zijn praktische wenken zullen velen, die het in den ouden staat van zaken goed konden vinden, geen overwegend bezwaar hebben.

Wanneer al zijn wenschen eens in vervulling gingen, zou de toestand dan wel zooveel anders worden?

Als zwakke dominees flinker optreden, als de openbare-universiteits-theologie van de kansels werd verkondigd, als er jeugdpredikanten kwamen, als er meer aansluiting kwam bij buitenlandse theologische stroomingen, zou er dan bezieling gloeien in de Nederlandsche Hervormde Kerk, zou het christendom naar de opvatting van Dr v. R. dan een gouden tijdperk tegemoetgaan?

Het mannelijk christendom van Dr v. R. onderscheidt zich van dat, waarin hij zich tot heden bewoog, slechts in wijze van optreden, maar het heeft geen eigen inhoud.

Het zou misschien wat meer imponeeren, maar zakelijk zou alles hetzelfde blijven.

Het heeft geen boodschap.

Op zichzelf reeds vinden we het min raadzaam te spreken van mannelijk christendom.

Weliswaar gingen anderen, onder wie ook

Troetisch, I
netijk" en
noel kunne
En voor
kinnen wij
Het man
superieus
vrouwelijke
Ongetwijf
toch ligt h
ijke in het
Als hij o
werd besch
te wijten.
Het is
gere akti
Waarom
meer juist

Maar oo
hanning zo
tendom wi
Als het
wereld-en
wilsvaster
Maar wa
den wij te
Een ma
zijdig chris
En van
beschouw
Naast h
het wilsva
ieve heeft
heeft ook
In ons har
Het is r
Een chr
zoo een o
ten zijn, v
Maar di
in de Gere
dat zij de
hoogste p
Waar bi
keijheids
van den t
waarheid
En mog
roemen, d
niet achte
Welke g
kloven; de
wing is o
meest har
Onder l
R wordt

In dit
bejachten
staande
Zij wen
Maria, l
de berg
tikelen

Dozen
Ook za
zij er het
en de
kelen a
ontworpen
Meer a
welke zij
In den
slechts or
„Zoo la
laat Gij
dit een v
geheel a
In den
voorgesla
het derde

Hij
Wat
Van
Hem
Naa
O
Ges
Elk
Gij
En

Hierter
zwaren.
De wo
juist in
dit hang
heeft" in
onderstel
bond en
verzen 7
opmerkin
Vooris
den tijd
zonder w

Troetisch, in het gebruik van het predikaat „mannelijk” en „vrouwelijk” voor, maar we hebben dit nooit kunnen bewonderen.

En vooral in den zin, waarin Dr v. R. het bezigt, kunnen wij er niet mee instemmen.

Het mannelijk christendom stelt hij voor als iets superieurs boven het op heden heerschende, het vrouwelijke.

Ongetwijfeld meent hij het zoo kwaad niet, maar toch ligt hierin een miskenning van het vrouwelijke in het algemeen.

Als hij op grond hiervan van mannen-hoogmoed werd beschuldigd, zou hij dit aan zichzelf hebben te wijten.

Het is zijn bedoeling het christendom tot hoogere activiteit op te wekken.

Waarom spreekt hij dan niet liever van een meer passief en een meer actief christendom?

Maar ook afgedacht van het onjuiste der beaming zouden we nooit voor een mannelijk christendom willen ijveren.

Als het er op aankomt, is de Gereformeerde wereld- en levensbeschouwing mannelijker, stoerder, wilsvaster, actiever dan eenige andere.

Maar wanneer zij niets meer kon toonen, zouden wij te beklagen zijn.

Een mannelijk christendom is per se een eenzijdig christendom.

En van eenzijdigheid heeft de Gereformeerde beschouwing en praktijk een afkeer.

Naast het stoere heeft ook het teedere, naast het wilsvaste heeft ook het intieme, naast het actieve heeft ook het passieve, naast het „mannelijke” heeft ook het „vrouwelijke” recht op een plaats in ons hart, in ons leven, in onze theologie.

Het is niet goed, dat een van beide alleen zij.

Ken christendom, dat in activiteit zou opgaan, zou een christendom zonder wedergeboorte moeten zijn, want wedergeboorte eischt passiviteit.

Maar dit is juist het heerlijke en bevredigende in de Gereformeerde wereld- en levensbeschouwing, dat zij de hoogste activiteit wil paren aan de hoogste passiviteit.

Waar behoort men zulk een volstrekt afhankelijkheidsbesef dan in het gezond-mystieke gebied van den Gereformeerde, die God in geest en in waarheid dient?

En mogen wij er ook als onwijs zijnde niet in roemen, dat wij in activiteit onder de christenen niet achter aankomen?

Welke gebreken ook het Gereformeerde leven aan-klieven, de Gereformeerde wereld- en levensbeschouwing is onder alle christelijke beschouwingen de meest harmonische.

Onder het lezen van de brochure van Dr v. R. wordt men daarin niet weinig versterkt.

„Eenige Gezangen”.

II.

In dit artikel worde kennis genomen van wat Deputaten als vrucht van hun „overzien” der bestaande „Eenige Gezangen” de Synode aanbieden.

Zij wenschen allereerst, dat de Lofzang van Maria, het Gebed des Heeren en de tweede berijming van de Twaalf Geloofsartikelen geen verandering zullen ondergaan.

Dezen wensch zullen zij wel verkrijgen.

Ook zal het wel geen bezwaar ontmoeten, dat zij er het onberijmde Gebed des Heeren en de onberijmde Twaalf Geloofsartikelen aan willen toevoegen, mits de daarvoor ontworpen melodieën voldoen.

Meer aandacht vragen vanzelf de veranderingen, welke zij voorstellen.

In den Lofzang van Simeon vragen zij slechts om de wijziging van één woord. Voor het „Zoo laat Gij, Heer, enz.” willen zij zetten „Nu, laat Gij, Heer, enz.”. Ieder zal toestemmen, dat dit een verbetering is. De laatste lezing houdt zich geheel aan den tekst.

In den Lofzang van Zacharias betreft de voorgestelde verandering een heel couplet. En wel het derde. Nu zingen wij:

Hij speld' ons, dat wij 't allen tijd,
Wanneer die bijde heil'ge rees,
Van 't vijands dienstbaar juk bevrijd,
Hem dienen zonden zonder vrees,
Naar 't heilig recht, in ware deugd,
O dierbaar kind! o stof van vreugd!
Geschenk van 't Alvermogen!
Elk noem' u Gods Profeet, en geef' u eer;
Gij treedt voor 't aanschijn van den Heer,
En baant een weg door leven en door leer.

Hier tegen ontwikkelen Deputaten eenige bezwaren.

De woorden „Hij speld' ons” achten zij niet juist. In den tekst staat „om ons te geven” en dit hangt niet af van het „gelijk Hij gesproken heeft” in Luk. 1:70, zooals het „Hij speld' ons” onderstelt, maar van het denken aan het verbond en het zweren van den eed, waarvan in de verzen 72 en 73 sprake is. De juistheid van deze opmerking kan m.i. moeilijk worden betwist.

Voorts speuren zij in dit couplet den geest van den tijd, waarin het werd gemaakt. In het bijzonder wijzen zij op de uitwijding over Johannes:

„O dierbaar kind enz.”, welke zij niet in den geest van Zacharias achten, met dat leelijke: „geschenk van 't Alvermogen”. In de woorden op het eind „door leven en door leer” zien zij een toevoeging vanwege het rijm.

Over het geheel zijn naar het mij voorkomt deze bezwaren gegrond, al zou ik voor mij tegen den regel: „O dierbaar kind! o stof van vreugd!” geen bedenking hebben. Maar daarover zal ik geen beoog opzetten.

Deputaten willen het gebruikelijke couplet vervangen door het volgende:

Hij gaf zijn volk, dat het bevrijd,
Eit 't vijands hand door zijne trouw,
Rechtvaardig en in heil'ge deugd,
Hem zonder vrees dienende zoon,
Zijn leven wijgend aan den Heer,
En gij, o kind, ontvangt dees' eer:
„Profeet des Allerhoogsten”
Genaamd te zijn, want gij zult heerezaan,
Bereidend voor uw Heer de paas,
En eifnend voor zijn aangezicht de baan.

Men zal toegeven, dat dit zich nauwer aansluit bij den tekst. Alleen vond het „om ons te geven” in het „Hij gaf zijn volk” bij de berijming nog niet zijn nauwkeurige uitdrukking.

Wel mag echter de vraag geopperd of dit nieuwe couplet uit het oogpunt van rijmkunst bevredigt.

Zoo hebben de oude berijmers in het tweede couplet reeds het woord „trouw” ingelascht, dat moest rijmen op „zou”. En in het derde couplet noemen Deputaten tot hetzelfde de toevlucht. Ook hier dient „trouw”, dat in den tekst zelf niet gevonden wordt, om weer op „zou” te rijmen. Deze herhaling geeft aan het couplet iets mats, wanneer het onmiddellijk na het voorafgaande wordt gezongen.

Ook krijgt men niet het gevoel van rijmrijkdom, wanneer men er op let, dat de laatste drie regels eindigen op „aan” en ditzelfde het geval is bij het vierde couplet. Afwisseling in deze, gelijk in de oude berijming, betekent verhooging van kracht.

Doch het meest merkwaardige is, dat Deputaten den zevenden regel laten uitgaan op „Allerhoogsten”, terwijl hier toch een rijm diende gevonden op den zevenden regel uit het vierde couplet, dat uitgaat op „bewogen”.

Deputaten hebben dat zelf gevoeld. Zij spraken van het moeilijke rijmschema. Zij achten het ook niet noodig zoo streng aan het rijm vast te houden. Daarenboven ruiken zij den troost uit, dat „Allerhoogsten” toch altijd nog een halfrijm is op „bewogen”.

Nu gaat het in een Deputatenvergadering niet altijd even stijf toe. Hoe die vondst van het halfrijm de vergadering is binnengedragen, weet ik natuurlijk niet. Maar ik kan het mij zoo voorstellen, dat de eene Deputaat hierbij wat ooflijk heeft gekoken en een ander even fluitjes heeft geglimlacht.

Zulke halfrijmen zijn een kostelijk iets.

Met behulp daarvan kan men vraagden laten rijden op paarden en een kat laten spelen met een smaragd en toch rijmt het nog zoo wat.

Ik geloof dan ook Deputaten geen onrecht aan te doen, wanneer ik beweer, dat de oude berijming in aansluiting bij de Schrift bij de hunsen achter staat, maar dat zij als produkt van rijmkunst het toch van de hunsen wint.

En ik zal de laatste zijn om hun hiervan eenig verwijt te maken.

Berijmen stelt nu eenmaal eigenaardige eischen. Zelfs dichters van echten bloede zijn niet zelden onbepaald berijmers.

Voor al een berijming op zekeren tijd klaar moet zijn, als er op bestelling moet gewerkt, doen de moeilijkheden zich dubbel zwaar gevoelen.

Intusschen staan we voor de vraag of het gewenscht is, dat onze kerken de nieuwe berijming voetstoots aannemen.

Indien de Synode voor de definitieve keuze staat om of de oude berijming opnieuw te sanctioneren of de nieuwe te aanvaarden, zou het het best zijn tot dit laatste te besluiten.

Toch zou het jammer wezen, wanneer wij aan deze berijming voor langen tijd vastzaten.

Daarom zou het aanbeveling verdienen te trachten deze definitieve keuze te ontgaan.

Deputaten hebben, gelijk zij elders berichten, de medewerking van anderen ingeroepen.

Denkelijk hebben zij het op dit punt ook gedaan.

Maar zouden zij niet vóór de Synode medewerking in nog brederen kring kunnen verzoeken?

Overigens kan ook de Synode zulk een opdracht geven.

Een ander idee.

Ziet misschien een onzer lezers kans om een berijming te geven, welke trouwheid aan den tekst paart aan trouwheid aan het rijmschema en de aangevoerde bezwaren weet te boven te komen?

We zullen gaarne eenige groeven plaatsen, in dien ze ons worden toegezonden.

De berijming van de Tien Geboden ondergaat in het voorstel der Deputaten nog sterker wijziging.

Vooreerst is zij met drie coupletten uitgebreid. Bevat de onze er negen, de ontworpen telt er twaalf.

Slechts vier verzen zijn onveranderd gelaten n.l. het 1ste, 2de, 6de en 9de.

Ook deze berijming heeft zwakke steelen, welke in de oude niet voorkwamen.

Zoo moet gebruiken rijmen op misbruiken en is op is (de tweede regel van het elfde vers luidt: „van alles wat uwa naasten is” en de vierde regel: „Daar d' Allerhoogste heilig is.”).

Evenmin lijkt de inhoud ons overal even gelukkig. In het (nieuwe) 8e vers leest men:

Die alles voortbracht in zes dagen,
Heeft op den zevenden gerust,
Zijn werk beziend met welbehagen,
Geeft gij dan ook dien dag uw lust.

Nu vindt men in Gen. 1:31 wel vermeld, dat God op den zesden dag alles zag wat Hij gemaakt had en dat het zeer goed was, maar van den zevenden staat dit niet geschreven. Ook niet in de Tien Geboden.

Maar vooral de laatste regel wekt verwondering. „Geef gij dan ook dien dag uw lust”. Men kan wel eenigszins raden, wat hiermee wordt bedoeld, maar het wordt niet duidelijk uitgedrukt. Wat is dat: aan een dag onzen lust geven? Wij moeten ons op den sabbat bijzonder in den Heere verlustigen. Maar dat kan men uit dien versregel moeilijk opmaken, ofschoon dat wel de strekking zal zijn.

„Niet stelen” vervangen Deputaten ter wille van het rijm door „niet nemen wat u niet behoort”. De oorspronkelijke krachtige term wordt hier voor een slapperen ingeruild.

Elders verklaren Deputaten, dat zij wel een wijziging hebben overwogen, maar dat die niet strikt noodzakelijk was.

Maar hebben zij bij de Tien Geboden niet wat al te kritisch tegenover de berijming gestaan?

Was wijziging hier volstrekt noodzakelijk?

In hun recht schijnen zij te staan met hun kritiek op den versregel:

Bemint elk met een vroom gemoed.

Zij herinneren hier aan het 18de eeuwsch „vroom gemoed” en meenen, dat deze regel niets dan vulgus is en noch bij het 9de noch bij het 10de vers behoort.

Doch lasten zij hier niet mis?

Vroom beteekende oudtijds ook: onschuldig, oprecht.

In onze Statenvertaling worden vroom en oprecht meermalen aan elkander gekoppeld. Zoo wordt Job geleekend als een man „oprecht en vroom”. In Psalm 37 wordt men vermaand: „Lei op den vrome en zie naar den oprechte, want het einde van dien man zal vrede zijn”. In Psalm 25 bidt de dichter: „Jaal oprechtheid en vroomheid mij behoeden” en onze berijming heeft:

Laat d' oprechtheid meer en meer,
Met de vroomheid, mij behoeden.

Welnu, zoo opgevat, als synoniem met oprecht, geeft „vroom” in de berijming der Tien Geboden wel een goeden zin.

„Bemint elk met een vroom gemoed” sluit dan onmiddellijk aan bij „gij zult geen valsche getuigenis spreken” en houdt in, dat men oprecht tegenover de menschen zal staan, hen oprecht zal liefhebben. De eisch van oprechtheid is immers in het negende gebod besloten.

Wil men ter voorkoming van misverstand liever „oprecht” voor „vroom” invoegen, zoo ware dit met geringe wijziging aan te brengen.

Daarom blijft het voor mij de vraag, of Deputaten zich hier door hun kritiek niet wat te ver hebben laten voeren.

Zij geven als hun meening te kennen, dat hun berijming „gebukt gaat onder de bezwaren, die elke berijming drukken”. Toch zou ik niet durven uitmaken of hun berijming niet dieper daaroeder gebukt gaat dan de thans gebruikte.

En dat, gelijk zij gelooven, hun berijming „zich strenger houdt aan den tekst der Tien Geboden”, zou ik niet in elk opzicht durven bevestigen.

Als de Synode gehoor geeft aan Deputaten, zal de eerste berijming van de Twaalf Geloofsartikelen een stille begrafenis worden bezorgd.

Geen Gereformeerde zal er om treuren.

Integendeel zal hij anti-genootschappelijk als hij is, er mee ingenomen zijn.

Deze Eerste Berijming is door dit voorstel ten doode opgeschreven en zij zal van ons heengaan, zonder begeerd te zijn.

De Bedezang vóór de Predikatie is eigenlijk geen berijming van een Schriftgedeelte.

Waar de Synode van Dordrecht in 1574 het in de vrijheid der kerken liet dit te gebruiken of na te laten, vonden Deputaten vrijmoedigheid het zijn plaats in de „Eenige Gezangen” te laten behouden.

De zangwijs achten ze echter slepend en ongepast. Ze lieten hun oog vallen op de melodie van den Avondzang en zagen zich daarom genoopt naar een nieuwe berijming te zoeken, die bij de muziek past.

Deze nieuwe berijming is niet onverdienstelijk.

Het is te hopen, dat zij het op de Synode „halen” zal.

Dan zal voorzeker van dezen Bedezang in den kerkdienst een gretig gebruik worden gemaakt.

Korte metten maken Deputaten met den Morgen-zang.

Hun toelichting kan hierin worden samengevat: Dit lied is van Ghysen. Pas in 1773 in gebruik gekomen. Eerst sanctie verkregen in 1905 op de Synode te Utrecht. Voor huiselijk, niet voor kerkelijk gebruik bestemd. Men late het vervallen.

De huiselijke bestemming blijkt uit regels:

Daar 't lichaam, door den slaap verkwikt
Zich weder tot den arbeid schikt.

Dit kan men 's Zondags niet laten zingen, zoo oordeelen Deputaten.

En zij hebben gelijk.

Maar met een kleine wijziging in den laatste regel zou aan dat bezwaar tegemoet te komen zijn. Als men las: „Tot Uwen dienst zich needrig schikt” of iets in dien trant, zou de bedenking vervallen.

Ik zou het bejammeren, wanneer dit lied, dat toch in geordend kerkelijken weg in 1905 ons werd geschonken ons nu, na nog geen twintig jaren ons werd ontnomen.

Dit zou inderdaad verarming beteekenen.

Men neme het derde en vierde vers:

Dat wij ons ambt en plicht, o Heer!
Getrouw verrichten, tot Uw eer;
Dat Uw gunst ons werk bekroon;
Uw Geest ons leid' en in ons woon!

Zie op ons neder in gena,
Opdat ons werk voorspoedig ga;
En scheld ons alle misdaan kwijt,
O Heer! die vol ontferming zijt.

Behalve dat deze verzen ook op gewone rustdagen kunnen worden gezongen, leenen zij zich zoo uitnemend voor gelegenheden als de bevestiging van ambtsdrager, den nieuwjaarsmorgen, ook wel op den biddag voor het gewas.

Het vijfde en zevende couplet worden in zoover gespaard, dat zij in het voorstel van Deputaten worden overgebracht naar den Avondzang.

Maar waarom het zesde vers niet mee mag, wat dat heeft misdaan, wordt niet nader verklaard.

En toch is het zoo gepast:

Schenk Uwen zegen bij Uw Woord,
Het rijk des Satans word' verstoord;
Sterk leerna, sterk ons' overheid,
In 't werk, door U hun opgeleid.

De toon onzer formuliergebeden trilt daarin na. De Synode late ons met eenige wijziging den Morgen-zang behouden!

De Avondzang kon meer genade vinden in de oogen van Deputaten.

Wel werd ook die eerst geautoriseerd in 1905, maar hij is niet van Ghysen, doch mogelijk wel van Ambrosius afkomstig.

Ook was hij evenzeer als de Morgen-zang voor huiselijk gebruik bestemd.

Maar Deputaten drukken dit met opmerkelijke voorzichtigheid hier anders uit.

Hier heet het: „Blijkens den inhoud is hij gedeeltelijk ook alleen voor huiselijk gebruik bestemd; zie vers 2 en 3.”

Een handigheidje, dat Deputaten gaarne vergeven wordt.

Maar nu moeten vers 2 en 3 er uit gelicht.

Waarom eigenlijk?

Mag de gemeente in weekbeurten en ook op Zondagavonden niet zingen:

Toon ons Uw goedheid en Uw macht,
Door Uw bescherming dezen nacht;
Behoed ons tegen ramp en leed
En blijf tot onze hulp gereed?

KUYPER-BIBLIOGRAFIE.

door

J. C. RULLMANN.

LXXIII.

Uit de Revisie-artikelen veroorloven we ons de volgende citaten:

Bladz. 77 en 78.

Wie Gereformeerd is, is van den mensch af, en steunt op God alleen.

Zijn lijden en worstelen is zoomin voor een substantie of een letter van eenig confessioneel document, hoe gevierd en innerlijk waar ook, maar alleen en eeniglijk, om voor den hoogen God, dien Heilige en Eeuwige, te kunnen bestaan, en Diens onuitsprekkelijken naam te doen triomfeeren in heerlijkheid en glorie over alle naampjes en hoogheden van menschen, en dus van zijn eigen ik altoeroest.

Van letterzifterij of boekengewurm heeft een met hysop ontzondigd kind van God den diepten afkeer. Een afkeer dien hij dan slechts overwint, als hij in de consciëntie geperst werd, dat het tegenover anderer letterversnijding en boekenreconstructie op een ziften en pluizen gaan moet.

Maar van nature, neen, komt hij er waarlijk niet toe.

Naar zijn geestelijke natuur toch dorst hij naar gemeenschap met den levenden God, naar zalving met den Heiligen Geest, naar bedelingen van ge-

En wat te denken van de intasching van de twee verzen uit den Morgen-zang in den Avond-zang?

Waarom het oude Kerklied, dat we in den Avond-zang bezitten, niet intakt gelaten?

Waarom Ghysen en Ambrosius (?) door elkan-der gezongen?

Doet deze wijze van handelen niet te zeer denken aan de verstaander, die het eene kleedingstuk met het andere repareert?

Zou het waarlijk niet het verkieslijkste zijn, indien men den Avondzang ongeschonden liet?

HEPP.

WIJSBEGEERTE.

In de school der wijsbegeerte.

XXIII.

„De nieuwe leer”.

Het zou mij niet verwonderen, wanneer sommige lezers na kennismaking met het voorgaand artikel een beetje teleurgesteld waren in hun verwachting omtrent den baanbreker der moderne wijsbegeerte.

Wij hadden gezegd: Descartes! — dat is nu een type van den ras-echten filosoof. Aan hem kun je zien wat een belangrijke gebeurtenis de wijsbegeerte is in het geestesleven van den mensch!

En daar zagen we dezen koning in het rijk der gedachten, niet in het purper van het trotsche weten, maar in het voderig hemd van den jammerlijken twijfel!

Kan men bewondering, of tenminste respect, hebben voor iemand, die, al is het maar een oogenblik, wantrouwt zijn eigen geloof in het bestaan van de wereld?

Het is begrijpelijk, dat men zegt (en men zei het mij ook: „Ik vind dien man heelmaal niet een denkheld, maar een waaghals, die noodeloos en roekeloos van den vasten weg af in een modderloot loopt”.

Ja, hier zit juist de knoop, en vóór we verder gaan, wil ik er even den vinger bij leggen.

Het komt er op aan, dat we elkaar op dit punt goed begripen.

Het verschil tusschen den mensch, die niet filosofeert, en den mensch, die het wel doet, bestaat hierin, dat voor den eersten alles vanzelf spreekt, en voor den laatsten aanvankelijk alles probleem is.

„Voor den niet filosofeerenden mensch”, zegt Wilhelm Jerusalem in zijn zeer klare „Einleitung in die Philosophie” (hoofdstuk over de „Erkenntniskritiek”), „was van den aanbeginne af ontwijfelbaar, en is het grootendeels ook heden nog vaststaande, dat de dingen om hem heen hun existentie hebben onafhankelijk van hem, en dat ze precies en werkelijk zoo zijn als ze hem (door de zintuiglijke waarneming) verschijnen. Dit voorfilosofisch, en eigenlijk ook voorwetenschappelijk, standpunt, deze denkrichting, die voortdurend aan iedere peinzeling over de waarde en betrouwbaarheid van het denkgang, en die bij de groote massa nog immer overheerschende is, noemt men het naïeve realisme. Realisme is het, omdat men, zolang men op deze trap van ontwikkeling staat, de wereld, die men waarneemt en zich voorstelt, beschouwt als zelfstandig bestaande (dus reëel zijnde), en naïef is dit realisme, omdat deze beschouwing niet de vrucht is van kritische overweging, maar als een vanzelfsprekende veronderstelling ten grondslag gelegd wordt aan al het denken en handelen. Men weet eenvoudig niet anders.”

Ja, laat ons, opdat de zaak goed duidelijk worde, nog even verder naar dezen geroutineerden schoolmeester luisteren.

„Het standpunt van het naïeve realisme kan, zodra het nadenken begint, niet meer gehandhaafd worden. Reeds de gewone, alledaagsche, zinsbedriegingen ondermijnen 't geloof in de onbepaalde deug-

delijkheid van ons waarnemingsoordeel. De ervaring, dat een in het water staande stok niet werkelijk gebroken is, maar slechts gebroken schijnt, en dat de voorwerpen, die we in de verte zien, inderdaad grooter zijn, dan ze schijnen, laat niet lang op zich wachten. Aldra wordt het vertrouwen in de geloofwaardigheid onzer zintuigen geschokt en de wijsgerige bezinning zoekt naar andere en meer zekere bronnen van kennis.”

De „hartskwesie” der filosofie is dus: hoe verhouden zich de twee factoren, waardoor onze wereldbeschouwing wordt opgesteld, de factor buiten ons (de objectieve), die in zekeren zin onafhankelijk en blijvend is, en de factor in ons (de subjectieve), die in ons menschelek waarnemen en denken bestaat?

Voor den naïeven realist geldt alleen de objectieve factor.

De filosofie (bepaaldelijk de kenkritiek) bemoeit zich hoofdzakelijk met den subjectieven factor.

Thans keeren we tot onzen reformatischen twijfel aan, Descartes, terug.

Wij weten nu, dat zijn twijfel geen ziekelijke ontkenning was, maar verstoring van onwijsgerige naïviteit, dus: echte wijsbegeerte.

Wat Nietzsche eens van het lachen gezegd heeft, kan Descartes van het twijfelen zeggen: ik heb het „geheild”!

Ja, Descartes, met meer recht, want door een gelukkige vondst (hij spreekt zelf van een: inventum mirabile), een geniale intuïtie, maakt hij den, op zichzelf smartelijken, twijfel tot grondslag van zijn wijsgeerig systeem.

Descartes is de eerste groote slooper, maar ook de eerste groote stelselbouwer.

Al wat ik als werkelijkheid beschouwde, zoo redeneert hij, kan verbeelding zijn, en ik heb het recht, ja den plicht, aan die werkelijkheid te twijfelen, maar één ding kan geen verbeelding zijn, namelijk het feit zelf, dat ik twijfel.

Dit is het eerste rustpunt in mijn denkworsteling: ik twijfel, dat is: ik denk... ik denk, dus ben ik (cogito ergo sum).

Eigenlijk bedoelt Descartes met dit cogito (of cogitans — ik ben denkende) niet zoozeer de daad van het denken, maar het zelfbewustzijn, dat van dit denken de achtergrond en de voorwaarde is.

Nu ligt dus het fundament. De in het begin gestelde eisch voor de volstrekte wijsgeerige zekerheid was: het gedachte moet klaar en duidelijk zijn. Op dit ééne punt, het zelfbewustzijn, het weten van bestaan van het ik, is er klaarheid, dus zekerheid.

Van dit punt uit kan de weghaning naar het rijk der waarheid beginnen.

Bij nader onderzoek van het zelfbewustzijn, blijkt dat daarin zich bevindt een idee, die óók klaar en zeker is, die evenmin een product kan zijn van fantasie, namelijk de idee Gods, dat is de idee der volkomenheid.

De mensch zelf komt door nadenken tot den twijfel, dat is tot het inzicht van zijn onzekerheid, welke een gevolg is van zijn onvolkomenheid. De idee der volkomenheid kan nooit haar oorsprong hebben in iets, dat onvolkomen is. Het kleinere kan nooit oorzaak zijn van het grootere. Dus moet de idee Gods veroorzaakt zijn door een werkelijkheid buiten den mensch, en grooter dan de mensch, dat is God zelf. Dus: God moet bestaan!

Het: cogito, ergo sum, — eischt het: Deus cogitatur (God wordt gedacht), dus: God is!

Ja, het begrip der volkomenheid sluit zelf in zich het begrip der existentie, want tot de volkomenheid behoort het bestaan.

Deze gedachte is van alle gedachten de klaarste en duidelijkste en dus de meest waarachtige.

Als ik haar vasthoud en dóórdenk, wordt het mij nu ook duidelijk, waarom ik tot den twijfel en het

bij uw kerk hoort, eerst dan leest hij n voor uit zijn confessie.

De Formulieren van eenigheid zijn dus nooit voor de vrienden, maar alleen en uitsluitend voor de heele, halve en kwart vijanden.

Indien er niets dan vrienden waren, zou men God loven, zou men saam klagen en dan weer jubelen en niet alle macht des Woords de groote werken Gods verkondigen, maar aan het opstellen van een Belydenis zou niemand denken.

Maar nu er vijanden buiten zijn die lasteren, en vijanden van binnen, die de levenswateren der kerk telkens onzuiver maken en vergifigen, nu moet de kerk wel tot den vijand van buiten opstaan en zeggen: „Wat gij mij toedicht is niet mijn bejden, maar wilt ge weten wat ik bejeld, zie het hier!” en voorts tot den vijand van binnen er bijvoegen: „Zie toe, dat ge mijn schapen niet van den Sprinkader des levens Waters naar uw gebroken waterbakken toelooft, want dan zal ik de trouwe Herder zijn, die u als wolven in de lammerenacht, aan mijn Confessie openbaar!”

Vandaar dat zulk een Confessie alleen in den nood wordt geboren, en in haar kern nooit een theologisch opstel, maar een noodkreet der ziel en een kreet van verrukking over de grootheid van Gods ontfermingen is.

Men gaat daar niet zoo eens voor zitten; men benoemt daar geen Commissie voor, men pluisht dat niet uit.

inzicht mijn volkomenheid van een volk uit de eigen volke omdat de idee mij bewustzijn is dus de o

En verdo Hoe staa wereld buit Door het kelijkheid d beproeving Maar wat zinnike vo zettelijk de wil, zoodat stellingen k

Kan God zonder dat en ons bes

Neen, wi bedriegelijke volkomenhe

Zoo blijft stelling van de werkelijk

Ik heb d

De dingen, van mij

De onafh caries sul staan van oer-substantie: goe's ge breid h

Den gees menschen,

zag hij gee de natuur mechaniek,

oorzaken, w moet zijn l hare wetter

Zoo trok rend het my gonne met het verstan men te verj klaren.

Ja, ook e zin, daar s slechts het zichten in passies. Het keerde doet levensgeluk het gezag verstand.

Men ziet onventeling de wereld d die ze uitot mensch.

Zeker, he deze „nieuw

Er is ook der naïvite schrikking i dezer dram blindening.

stand niet leidi zij no rede, die ge verstoord.

Descartes

Neen, meerde product toe doot

Er is v van artik toezendt, is de le wegzinke worden e

Zijn Gees artikelen, zijn kerk woord n

Bladz. 95

Wie m de goede meer is, of op de klacht te behoort.

Niet o hij de t hij de s

En m lijken ro

„Lieve tegen uw voor mij citten”; v